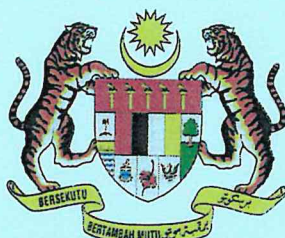

Bil. 19

Rabu
19 Jun 2019

MALAYSIA

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA (PAC)

Mengenai:

Pembangunan Projek *Air Mobility*

**Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan
Industri (MITI):**

- (i) YBhg Dato' Lokman Hakim Ali, Ketua Setiausaha

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGKAL KEDUA**

**MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA
BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, TINGKAT 2 BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA
RABU, 19 JUN 2019**

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong] - *Pengerusi*
YB. Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur] - *Timbalan Pengerusi*
YB. Tuan Wong Chen [Subang]
YB. Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]
YB. Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau]
YB. Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]
YB. Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]
YB. Puan Wong Shu Qi [Kluang]
YB. Tuan Muslimin bin Yahaya [Sungai Besar]
YB. Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]

Tidak Hadir [Dengan Maaf]

YB. Tuan William Leong Jee Keen [Selayang]
YB. Dato' Takiyuddin bin Hassan [Kota Bharu]
YB. Tuan Robert Lawson Chuat [Betong]
YBhg. Datuk Roosme binti Hamzah - *Setiausaha*

URUS SETIA

Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi [Ketua Sekretariat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Encik Rosli bin Aw Ahmad [Juruaudit Pejabat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Cik Nurul Adila binti Hamdan [Jurubahasa Serentak (Jurubahasa dan Terjemahan, Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]

HADIR BERSAMA

Jabatan Audit Negara

Puan Yusnani binti Zakaria [Pengarah Audit (Bahagian Audit Prestasi III)]
Puan Hafiza binti Yaakub [Timbalan Pengarah Audit (Bahagian Audit Prestasi III)]

Jabatan Peguam Negara

YBhg. Datuk Amirudin Abd Rahman [Timbalan Ketua Bahagian Penasihat]
Encik Mohd Farid Huzaimi bin Mohd Baderudin [Peguam Persekutuan]

HADIR BERSAMA (samb/-)

samb/-

Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM)

Puan Fadzillah binti Shamsuddin [Timbalan Pengarah (Awam) (Pemeriksaan dan Perundangan)]

Kementerian Kewangan (MOF)

Y.Bhg. Dato' Mohd Zafir bin Ibrahim [Timbalan Setiausaha Bahagian (Strategi Korporat dan Komunikasi)]

Puan Azreen binti Awang [Ketua Penolong Setiausaha Kawalan Pemantauan]

Encik Mohammad Adam Danial bin Hafiz Goh [Penolong Setiausaha Kawalan Pemantauan]

Jabatan Akauntan Negara

Y.Bhg. Dato' Haji Ramli bin Chik [Pengarah (Perkhidmatan Operasi Pusat dan Agensi)]

Kementerian Hal Ehwal Ekonomi (MEA)

Y.Bhg. Dato' V. Valluvan a/l Veloo [Pengarah (Industri Pembuatan, Sains dan Teknologi)]

Encik Ahmad Salwadi bin Salleh [Ketua Penolong Pengarah (Infrastruktur)]

Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA)

Encik Aznirul Fariz bin Alwi [Ketua Penolong Pengarah (Perkhidmatan)]

SAKSI**Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri (MITI)**

Y.Bhg. Dato' Sri Norazman bin Ayob [Timbalan Ketua Setiausaha (Perdagangan)]

Y.Bhg. Dato' Syed Mohamed Koyakutty [Pengarah Kanan Dasar Sektoral]

Encik Wan Ahmad Iskandar bin Wan Adnan [Ketua Penolong Pengarah Dasar Sektoral]

Encik Md Zakuan Arief Alias [Ketua Penolong Pengarah Dasar Sektoral]

Institut Automatif Robotik dan IoT Malaysia (MARii)

Encik Azhar bin Taib [Timbalan Ketua Pegawai Eksekutif]

Cik Fateha binti Aziz [Pengurus (Pembangunan Strategi dan Polisi)]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA PARLIMEN KEEMPAT BELAS, PENGGAL KEDUA

Rabu, 16 Jun 2019

Bilik Jawatankuasa 1, Tingkat 2 Blok Utama, Parlimen Malaysia, Kuala Lumpur

Mesyuarat dimulakan pada pukul 10.32 pagi

*[Yang Berhormat Dato' Dr. Noraini Ahmad **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Pengerusi: *Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*, selamat pagi, salam sejahtera kepada semua, terutamanya kepada Yang Berhormat Ahli-ahli PAC Parlimen dan saya juga hendak mengucapkan selamat datang kembali kepada ex-officio PAC Parlimen yang terdiri – Yang Berbahagia Dato', di belakang kita ini ada dari Kementerian Kewangan, Kementerian Hal Ehwal Ekonomi, Jabatan Perkhidmatan Awam, Jabatan Peguam Negara, SPRM dan Jabatan Akauntan Negara. Sebelum saya memulakan dengan lebih panjang lagi, saya hendak mengucapkan Selamat Hari Raya Aidilfitri, Maaf Zahir Batin kepada semua di dalam bilik ini. Sebenarnya hari ini adalah hari lahir, hari ulang tahun kelahiran Yang Berhormat Naib saya, tetapi dia masih lagi dalam perjalanan.

Jadi Yang Berhormat ahli-ahli mesyuarat sekalian, pagi ini sebenarnya PAC akan adakan dua mesyuarat prosiding. Kedua-duanya adalah membabitkan pembangunan projek *air mobility* yang membabitkan Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri (MITI) dan juga Kumpulan Industri Kerajaan Bagi Teknologi Tinggi (MIGHT), sebuah agensi di bawah pengawasan Jabatan Perdana Menteri. Akan tetapi, kita mulakan mesyuarat prosiding berhubung perkara ini dengan MITI dahulu. Kemudian, kita akan berhenti sebelum kita buat prosiding dengan JPM iaitu dengan MIGHT. Semua Yang Berhormat dan yang berada dalam bilik ini, yang hadir di hadapan PAC pada hari ini adalah Yang Berbahagia Dato' Sri Norazman bin Ayob iaitu Timbalan Ketua Setiausaha (Perdagangan) MITI bersama dengan Yang Berbahagia Dato' Syed Mohamed Koyakutty iaitu Pengarah Kanan Dasar Sektor MITI, berserta dengan Encik Encik Azhar bin Taib selaku Timbalan Ketua Pegawai Eksekutif Institut Automatif Robotik dan IoT (MARii), sebuah agensi di bawah MITI.

Yang Berhormat ahli mesyuarat sekalian, saya hendak merekodkan dalam Hansard prosiding pada hari ini berhubung kekesalan saya di atas ketidakhadiran Yang Berbahagia Dato' Lokman Hakim bin Ali selaku KSU ataupun Ketua Setiausaha MITI di hadapan PAC Parlimen

pada hari ini. Saya memandang serius ketidakhadiran KSU di hadapan jawatankuasa ini kerana dia langsung tidak menghormati PAC Parlimen sebagai satu jawatankuasa di bawah Dewan Rakyat. Ingin saya tegaskan bahawa KSU yang juga pegawai pengawal sesebuah kementerian bertanggungjawab terhadap PAC. Ini memang dinyatakan dengan jelas dalam Pekeliling Am Bilangan 2 Tahun 1982 di bawah Perkara 10(b) yang menyebut KSU adalah juga bertanggungjawab kepada Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara. Malah, dalam Perkara 12 Arahan Perbendaharaan jelas menyatakan bahawa mana-mana pegawai pengawal boleh dipanggil ke hadapan Jawatankuasa Akaun Awam yang ditubuhkan oleh badan perundangan negara.

Yang Berbahagia Datuk Roosme binti Hamzah, Setiausaha Dewan Rakyat juga adalah Setiausaha PAC Parlimen telah menandatangani surat panggilan mesyuarat prosiding ini pada 23 Mei 2019, hampir sebulan yang lalu. Ia jelas mengikuti Peraturan 9 di bawah Peraturan-peraturan Majlis Mesyuarat Dewan Rakyat yang mengehendaki surat sekurang-kurangnya 10 hari sebelum prosiding berlangsung. Walau bagaimanapun, PAC Parlimen langsung tidak dimaklumkan secara rasmi ketidakhadiran KSU dalam prosiding ini melalui surat rasmi sama ada kepada saya selaku pengerusi ataupun kepada Yang Berbahagia Datuk Roosme binti Hamzah selaku setiausaha jawatankuasa ini. Saya berharap perkara ini tidak berulang lagi daripada MITI.

Jadi Yang Berhormat ahli-ahli mesyuarat sekalian, PAC secara latar belakang, PAC Parlimen memulakan prosiding berhubung pembangunan projek *air mobility* ini pada 14 Mei yang lepas dengan memanggil Yang Berhormat Datuk Seri Mohd Redzuan bin Md. Yusof, Menteri Pembangunan Usahawan yang hadir bersama dengan Yang Berbahagia Datuk Wan Suraya binti Wan Mohd Radzi selaku KSU Kementerian Pembangunan Usahawan. Dalam prosiding tersebut, PAC Parlimen dimaklumkan bahawa projek pembangunan *air mobility* ini masih di peringkat cadangan dan belum mengambil kira pandangan daripada mana-mana kementerian. Jadi, jawatankuasa juga dimaklumkan bahawa MITI kini dalam proses menyemak Dasar Automatif Nasional (NAP) yang dijangka diumumkan pada tahun ini berdasarkan laporan media massa.

Selain itu, JPM melalui MIGHT juga mempunyai *new national car programme* seperti yang dimaklumkan sendiri oleh Menteri dalam prosidingnya kepada PAC Parlimen. Jadi Yang Berhormat ahli-ahli mesyuarat sekalian, selepas mendengar penjelasan daripada Menteri Pembangunan Usahawan (MED), PAC Parlimen membuat keputusan untuk jawatankuasa ini turut mendengar penjelasan daripada MITI dan juga MIGHT berhubung program yang sedang dibangunkan ketika ini dan sama ada terdapat rancangan ataupun pelan mengenai projek *air mobility* ini di dalam NAP atau NNCP.

Jadi tanpa kita buang masa, kita teruskan mesyuarat prosiding ini. Dengan itu, saya hendak menjemput Yang Berbahagia Dato' Sri Norazman bin Ayob memberikan kepada Jawatankuasa PAC taklimat. Selepas sahaja Yang Berbahagia Dato' memberikan taklimat, kita akan buka untuk sesi soal jawab kepada Yang Berhormat Ahli-ahli PAC Parlimen. Jadi, saya mempersilakan Yang Berbahagia Dato' untuk memulakan taklimat Yang Berbahagia Dato'. Terima kasih.

Dato' Sri Norazman bin Ayob [Timbalan Ketua Setiausaha (Perdagangan), Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*, salam sejahtera, selamat pagi kepada Tuan Pengerusi, Naib Pengerusi, Ahli-ahli Yang Berhormat yang lain. Pertama sekali saya ingin menyampaikan ucapan salam daripada Yang Berbahagia Dato' Lokman Hakim bin Ali, KSU saya dan juga permohonan maaf daripada beliau. Seperti yang Tuan Pengerusi telah memaklumkan bahawa memang KSU kami dan juga kami di sini memandang serius terhadap prosiding yang dijalankan oleh PAC. Mungkin berlaku kekeliruan di sini di mana saya difahamkan bahawa KSU saya telah meminta pegawai kami di bahagian pentadbiran untuk memaklumkan kepada Yang Berbahagia Datuk Roosme secara rasmi mengenai ketidakhadiran beliau kerana beliau mengikuti program di negara China. Saya difahamkan adalah amat sukar beliau untuk menolak program itu kerana ada kaitan dengan *our trade and investment* punya perkara. Walau bagaimanapun, *that should not be an excuse or a reason* dan beliau memohon maaf.

Mungkin elok saya memperjelaskan di sini bahawa dari segi *air mobility* ini sebenarnya, MITI adalah tidak terlibat secara langsung. Ini kerana pihak MED tidak pernah *consult* MITI dalam perkara ini. Saya pun semalam telah mendapat sedikit taklimat dari pegawai kami di sini yang terlibat secara langsung dalam penggubalan Dasar Automatif Nasional. Untuk makluman Yang Berhormat, dalam Dasar Automatif Nasional, salah satu perkara ataupun salah satu elemen yang terdapat dalam Dasar Automatif Nasional adalah berkaitan dengan *service as a mobility* termasuk *air mobility*.

■1040

Selain daripada perkara itu Dasar Automatif Nasional juga menerapkan elemen-elemen seperti *next generation vehicle* dan juga *Industry 4.0*. Selain daripada NAP *of course* pihak MITI juga terlibat dari segi perancangan untuk *the third national car*, di mana perkara itu adalah diterajui oleh MIGHT dan MITI merupakan ahli kepada jawatankuasa yang diterajui oleh MIGHT. Jadi berkenaan dengan *air mobility* ini sebenarnya kami pun tertanya-tanya juga sebenarnya dari segi peranan ataupun penglibatan MITI dalam mesyuarat jawatankuasa pagi ini sebab memang MITI tidak terlibat secara langsunglah. *So, we wouldn't know the details* dan sebagainya. Apa yang

hanya kami tahu adalah melalui laporan-laporan di akhbar dan sebagainya. Itu sahaja daripada pihak kami Yang Berhormat.

Tuan Pengerusi: Okey, terima kasih, terima kasih Dato' Sri. Selepas— sebelum kita habis, *I mean our last proceeding, we had the Minister right in front of us during that point of time and we— when he said— during the conversation and the discussion, he did say that he's going to consult the ministry involved because we did ask what's the difference between* apa yang dia ada dengan apa yang ada di bawah kementerian MITI dan juga apa yang ada dengan MIGHT.

Jadinya saya hendak bertanya kepada pihak Dato' Sri, sama ada terdapat atau tidak *discussion* yang dibuat antara mungkin pegawai punya *level* antara kementerian, Datuk Seri Mohd Redzuan dengan MITI.

Dato' Sri Norazman bin Ayob: Okey, Tuan Pengerusi dari segi di peringkat Menteri, Menteri kami ada memaklumkan bahawa apabila idea itu dicetuskan oleh MED, perkara ini ada memang dibangkitkan di Kabinet. *As far as our ministry is concerned* dan berdasarkan kepada apa yang dilaporkan oleh Menteri kami, setakat itu adalah setakat di peringkat situ sahaja dari segi penglibatan MITI *at least where our Minister is involved at the Cabinet level*.

Dari segi pegawai saya telah mendapat penjelasan daripada pegawai saya semalam, MED memang tidak orang kata berunding ataupun mendapatkan pandangan daripada pihak MITI lah. *Perhaps* Timbalan CEO MARii boleh memberikan pengesahan. Terima kasih.

Encik Azhar bin Taib [Timbalan Ketua Pegawai Eksekutif, Institut Automatif Robotik dan IoT Malaysia]: *Assalamualaikum* Tuan Pengerusi. Saya Azhar, Timbalan Ketua Pegawai Eksekutif daripada pihak *Malaysia Automotive Robotics and IoT Institute, a government agency* di bawah MITI. Sepanjang berlangsungnya semenjak daripada tahun lepas tiada *communication* ataupun perhubungan di antara MIGHT dengan MED, tiada. *Even* pihak MARii ingin membantu dalam *third national car* tetapi tidak dapat, ditolak. Itu sahaja.

Tuan Pengerusi: Ditolak kah ataupun tidak ada— Siapa yang tolak?

Encik Azhar bin Taib: Tiada respons.

Tuan Pengerusi: Tiada respons...

Encik Azhar bin Taib: Tiada respons.

Tuan Pengerusi: ...Tetapi tidak ada bertulis.

Encik Azhar bin Taib: Ya.

Tuan Pengerusi: *You know why we called for this procedure* ataupun prosiding ini, sebab kita— *because one of—* kita juga boleh memanggil kalau sekiranya *it is a public concern*. Apabila Yang Berhormat Menteri menyatakan mengenai *the development of* dipanggil kereta terbang, *it is a concern of the public* dan kita tidak hendak perkara seperti ini— PAC lah, PAC *when I say*

kita as PAC, *we don't want* perkara seperti ini boleh mengundang persepsi negatif daripada rakyat dalam dan luar negara.

Oleh sebab itulah kita mulakan prosiding *on this because we want to know what's going on, at least we can help in assisting the ministry or we can explain to people at large*. Jadinya bila Yang Berhormat nyatakan— Yang Berhormat Menteri tempoh hari menyatakan mengenai dia akan berhubung balik pada saya. Saya hendak bertanya pada pihak Yang Berbahagia Dato' Sri dan semua yang hadir daripada MITI, bila jawapannya juga tiada, apa susulan selepas itu sebab *things are needed to be done because* selama ini kita dimaklumkan bahawa *development* segala-galanya di bawah MITI, *especially when it comes to automotive* dan ini adalah kereta yang kereta yang boleh terbanglah, *word-nya*.

Can I say that? [Ketawa] Can I say that kereta yang boleh terbang? It is still a kereta, you know.

Tuan Wong Chen [Subang]: *Chairman, can I ask a question? Okay. To Dato' Sri and also Encik Azhar, so let's put on record. Not a single official communication, written communication to your department from the Ministry of Entrepreneur Development? Is that right?*

Encik Azhar bin Taib: *Ya, not at all.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: *A follow up question. Because just now Tuan Pengerusi ya, Encik Azhar sebut bahawa berkait dengan development of the third national car. Jadi maksudnya pembangunan kereta nasional ketiga ini di bawah MITI, specifically MIGHT.*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *MIGHT, not under MITI but under MIGHT.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Sure, tetapi agensi bawah kementerian MITI lah?*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *Bukan.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Oh, no.*

Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur]: *No, MIGHT under JPM.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Okey, under JPM. But that is communicated under to you as well?*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *Yes.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Sorry, then just a follow up and then later you can explain. Maksudnya Encik Azhar sebut tawaran untuk memberikan macam pandangan, kepakaran itu kepada siapa? Is it MED ataupun JPM berkait dengan pembangunan kereta nasional ketiga? I just want to make sure we are quite clear because there are three ministries here and we don't want— we have to be cleared which one is not talking to whom.*

Encik Azhar bin Taib: Terima kasih Yang Berhormat. Berkaitan dengan untuk *third national car*, pihak MARii tiada kaitan langsung dengan *third national car*.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Oh, tetapi— okey.

Encik Azhar bin Taib: Itu sahaja.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *So, I have to—* maksudnya dengan *third national car* pun tidak ada kaitan, dengan *air mobility*...

Encik Azhar bin Taib: *Air Mobility* pun tiada.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: ...*Car* terbang pun tidak ada kaitan?

Encik Azhar bin Taib: Tidak ada.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Okey.

Tuan Wong Kah Woh: *How's about MITI?* MITI adakan?

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *Yes. So, allow me to clarify. Let's go on the third national car dulu, okey. So, the third national car* dia ada diterajui oleh MIGHT *and in that committee, there are a few other ministries, MITI as one of it, MOF, MEA.*

Tuan Pengerusi: *Sorry, Dato' Sri. Kementerian Pembangunan Usahawan ada dalam itu?*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: Ada tidak *third national car— is MED is part of it?* Ada? Ada dalam itu ya.

Tuan Pengerusi: Ada, okey.

Dato' Sri Norazman bin Ayob: Okey, MED pun ada, okey. *So, on third national car, kita MITI sebab kita juga merangka Dasar Automotif Nasional, jadi peranan kita adalah untuk dari segi policy side, what do you feel about the third national car. Akan tetapi dari segi rundingan semua diterajui oleh MIGHT and also there is one company that is called as DreamEDGE, saya difahamkan ya. There is one... [Disampuk] DreamEDGE, DreamEDGE Sdn. Bhd. ya. So, the negotiation is led by MIGHT, DreamEDGE dengan whichever party itulah yang which I understand now is Honda Motor ya, have been approached.*

Tuan Wong Kah Woh: *What is the role of DreamEDGE?*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *DreamEDGE, it is a designing company, they are into designing one. So, their role is mainly on design of automotive dan sebagainya. But as to how they are roped in, in the involvement too, I think that one perhaps MIGHT would be in a better position to answer-lah because we just— I mean a member of the committee. So, that as far as the third national car is concerned.*

Now, coming back at on air mobility, of course dari segi MITI we would very much like to support, if at all that is the suggestion. Ini memandangkan bahawa MITI, kita juga mengambil maklumat mengenai perkembangan what we call as air taxi contohnya. Sebagai contoh saya

berikan di *Singapore for example, Singapore Economic Development Board (EDB) pada tahun 2017 telah orang kata approached one company which is called Volocopter in Germany.*

Tuan Pengerusi: Apa nama *company* itu?

Dato' Sri Norazman bin Ayob: Volocopter. *V.O.L.O.C.O.P.T.E.R, Volocopter ya, Volocopter in Germany. It's a start-up company, about hundred plus employees. Akan tetapi Volocopter ini telah orang kata mereka bentuk dan menghasilkan satu kereta yang boleh terbanglah, air taxi. We call it air taxi. Saya difahamkan melalui wakil MITI yang berada di Singapore bahawa pada bulan Oktober tahun ini, pihak Kerajaan Singapore dengan Volocopter ini akan melancarkan their first commercial flight test in Marina, in Marina Bay lah. That's one thing.*

Number two, di Singapura juga terdapat sebuah syarikat bernama NEO Aeronautics yang juga telah menghasilkan kereta yang boleh naik di udara. I think they can fly at a minimum height of 15 metres with a maximum speed of about 100 kilometres per hour. Difahamkan bahawa syarikat tersebut sedang dalam proses mendapatkan kelulusan daripada US Federal Aviation Authorities untuk dipasarkan di Amerika Syarikat bermula tahun 2021.

■1050

So, berdasarkan kepada perkembangan ini yang berada di luar negara, pihak kami memikirkan bahawa *there is, perhaps, a role for us to play, if at all, the government wants to develop this as an industry. So, that is where we are coming from but as my colleague has mentioned we offered but there are no takers so, ya, that's it.*

Tuan Wong Kah Woh: Tuan Pengerusi, okey, okey. Terima kasih Dato' Sri. Dato' Sri, sekiranya saya merujuk kepada satu *Tweet* oleh Yang Berhormat Rembau, Khairy Jamaluddin pada 26 Mac, yang mana beliau telah memuat naik dua gambar, satu dokumen yang bertajuk '*Review of National Automotive Policy (NAP)*' dan salah satu *content* yang telah pun ditunjukkan adalah *standard and specification, established standard for NXGV, EEV, EEV for commercial vehicle, EV, AACV test back* dan yang paling akhir, *flying vehicle. What is your explanation on that? Because it comes that this National Automotive Policy comes in almost at the same time where MED has come up with the idea of flying cars. I think that has caused a lot of hoo-ha within the community and within the rakyat. So, perhaps you can explain to PAC about why is the— under MITI, yes. Why is the flying vehicle specification, I mean it is being mentioned in your NAP. Thank you.*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *Thank you Yang Berhormat. Before Yang Berhormat came in, just now I did explain to Yang Berhormat Tuan Pengerusi and the rest of the YBs that the element of mobility as a service is part and parcel of the new National Automotive Policy. That*

is why we include as well the so-called flying car for lack of a better term. Other countries, they use 'air taxi', so in our case we just put as flying car, that is one. So, for us and that is why I mentioned just now that we do actually see ourselves, MITI, as having a role to play as far as development of the car industry as a whole, even including the flying car, subsector for example, number one.

Number two, in fact that document when it came out, it was tweeted by Yang Berhormat Rembau, our Deputy Minister, Timbalan Menteri, Dr. Ong Kian Ming telah bertanyakan kepada pegawai-pegawai kami yang terlibat tentang bagaimanakah dokumen tersebut boleh didedahkan. Berdasarkan kepada pegawai kami yang terlibat, *that document was actually used in a workshop that we had with our stakeholders in brainstorming about the ideas with regards to the National Automotive Policy*. Ia bukanlah satu dokumen untuk tujuan tatapan umum. *It is still very much confidential, as far as we are concerned. So, it is not to say it is ready fixed but it is one of those ideas that we were toying about during the brainstorming session. Thank you Yang Berhormat.*

Tuan Wong Chen: *Chairman, can I? Ya, so Dato' Sri, if this is something you were toying around with, is the concept of flying car in the National Automotive Policy now? Is it part of it? If it is, then what are the specifications involved and what kind of MITI tax break? What incentives are you giving to this concept of flying car?*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *Okey Yang Berhormat, allow me to give opportunity to my technical officer who is involved, thank you.*

Encik Wan Ahmad Iskandar bin Wan Adnan [Ketua Penolong Pengarah Dasar Sektor, Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri]: *Thank you members of PAC. Saya Iskandar daripada Bahagian Dasar Sektor. Berhubung tentang dalam draf yang kita, kami cadangkan lah untuk NAP kajian semula NAP ini memang ada menyebut tentang kereta terbang (flying vehicle), term-nya kami masih belum tetapkan.*

Tuan Pengerusi: *Akan tetapi sebelum itu, saya hendak tanya juga sebelum teruskan your hujahan. Adakah yang ini dapat selepas Yang Berhormat Menteri Usahawan keluarkan the idea of ataupun mentioned fasal kereta terbang itu ataupun sebelum daripada beliau membuat statement mengenai kereta terbang?*

Encik Wan Ahmad Iskandar bin Wan Adnan: *Perkara tersebut saya tidak pasti siapa yang datang dahulu atau tidak datang dahulu because kami dari segi kereta terbang itu, saya tidak tahu idea itu daripada mana MED dapat tetapi from NAP punya side, daripada segi kereta terbang itu kita mentioned bukan actually for the development of the project because kita cakap tentang teknologi baharu dalam automotif dan mobiliti, ia boleh jadi dron, ia boleh jadi kereta autonomous, ia boleh jadi kereta terbang. So, apa yang kita cakap... [Disampuk]*

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]: Minta maaf, *at least* bila you *start the paper*, bengkel dan itu?

Encik Wan Ahmad Iskandar bin Wan Adnan: Draf itu kami *start* daripada Januari *actually*. Tahun 2019, *this year*. So, sebelum itu pun kami sudah mula, *the review was actually since February*, *activity review* itu berlangsung daripada Februari 2018 lagi. Ia macam, *it is always a continuous engagement*, ia tidak tetap dalam dasar itu, hanya macam konsep sahaja. So... [Disampuk]

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus: *Sorry, it started in February 2018, what happened? Apa yang you plan?*

Encik Wan Ahmad Iskandar bin Wan Adnan: Kami sudah mula kajian semula, aktiviti kajian semula NAP itu dimulakan sejak Februari 2018 lagi.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Boleh saya hendak rujuk juga *as a follow-up question*. Saya nampak jawapan daripada Timbalan. Ini laporan media *Basis Reserve*, jawapan Timbalan Menteri di MITI, Dr. Ong Kian Ming mengatakan tidak ada rancangan untuk membina kereta terbang, hanya *the ministry will address the need for standards and regulations to prepare the industry in the event of the new technology*. So, ini memang *on record that is the position*. *Just to make it clear*. Okey, baik.

Tuan Pengerusi: So, idea ini datang selepas daripada Yang Berhormat Menteri keluarkan idea *of the air mobility* ataupun dia panggil sebagai kereta terbang. Cuma saya hendak tanya pada pihak kementerian MITI, adakah MITI duduk dalam jawatankuasa majlis? Majlis Perundangan Negara kah? Bukan, *remember during proceeding* dengan Yang Berhormat *Minister, he did mention that* dia keluarkan idea ini dalam satu jawatankuasa yang dipanggil Majlis Perundangan Negara. MITI ada duduk dalam jawatankuasa itu tidak? Cuba *check* apa nama jawatankuasa itu. Ini kerana ia dibincangkan di dalam majlis tersebut.

Tuan Wong Chen: *Chairman, I think first let us establish a proper timeline* yang kita tahu itu ialah dalam dokumen yang kita ada di sini ialah isu tentang *flying car* ini ditimbulkan pada Februari 2019. Encik Iskandar beri testimoni tadi, kata Januari 2019 *you start considering the matter*. *Unless we have something to show that the Minister of Entrepreneur Development talked about this flying car issue before January*. *He raised the matter last year*.

Tuan Pengerusi: *Here, di-discuss benda ini last year* dan kemudian dalam majlis, *that* majlis. *Then* lepas itu, kami bertanya sama ada ia dibincangkan di dalam Kabinet, *he said no*. Oleh sebab itu, kita nasihatkan supaya bincang di kementerian. *Okay, fine*.

Cuma saya hendak tahu bila MITI tahu mengenai perkara ini, betul dia tidak ada dapat *feedback* daripada mereka *but to me or to us, it is very important*. Ini kerana *when it comes to car*

you ada NAP, NAP *is under you*. Lepas itu you ada MiGHT. MiGHT *still* ada atau tidak ada? Sudah masih MARii? MARii pun *is under you*. Jadinya kalau kita orang biasa, kita melihat sepatutnya you ambil *the bigger role* sebab ia di-*discuss* dan dibuat di negara lain, *I mean for example, Singapore. You mentioned that it is being discussed in Singapore* and then mereka pun tidak silap saya *the first trial* pun akan keluar *at the end of this year*. Maknanya benda ini boleh terjadi.

Akan tetapi apa yang menjadi kerisauan kita adalah apabila ia dimomok-momokkan, *especially the use of the kereta terbang* itu. Jadinya itu yang kita hendak penjelasan daripada pihak kementerian. *What is your view and apa you* punya cadangan ini? Ini kerana you sudah cakap you sudah bagi kepada— sudah tidak ada *part* perbincangan. Tidak bolehlah kementerian sana, kementerian sini *because this is a national* punya dasar tau. Kena ada *collaboration* antara ministry. *When it comes to automotive, it is under you, it is under MITI.*

■1100

Jadinya macam mana you go forward with this Dato'?

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *Can I ask a follow-up before you answer because it's linked to apa yang Tuan Pengerusi sebut. You mentioned clearly Yang Berhormat tadi tentang Volocopter, syarikat ini dipilih oleh Kerajaan Singapura untuk memastikan they can unveil and even deploy this car in the US by 2021.*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *New aeronautics.* Jadi menunjukkan ada standard benchmark yang terpakai oleh negara luar yang sudah mencapai kejayaan tertentu. So, as a follow-up, I am sure MITI would have looked at what was done because in preparing the regulations and standardisation, you will need to benchmark our country with the rest. Jadi I think you should be quite frank if you don't have the control to even manage your different colleagues, how do you aim to control the rest of the world in this country of ours.

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *Thank you Yang Berhormat Tuan Pengerusi dan Ahli Yang Berhormat. I think we as civil servants we just want the best for the country in terms of policy making dan sebagainya. So of course, we have our views based on suggestions and this is where we try to reach out to our fellow colleagues in another ministry including in the MED and where we can get them involve, we will get them involve and also vice versa we hope they will also reciprocate. I think at our level we have done our best. In that sense that we have all of their information dan sebagainya.*

I think the rest it has to come at the political level between the Ministers-lah because we can only push so far but if for example, any ministries for that matter, not necessary MED, feels

that they can handle on their own then there is nothing much that we can do. It's because after all we are part of the same government, so that is where we are coming from. But nevertheless, that's why dari segi air mobility ini work still continue on our end. That's why my colleague was saying that if any party or any ministry feels that they want to pursue this further, then at least we get the standards ready, so that if you want to do this then the standards are there for you to at least follow to ensure that it's safe for our consumers dan sebagainya.

Puan Nurul Izzah binti Anwar: *How is it done in Singapore? One ministry or three ministries? How is it?*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *I am not sure how it's being done in Singapore. I do not have information on that, particularly. Whether it is being spearheaded by one particular ministry atau tidak. If the PAC wants us to find out on that, then I can check with my colleagues from Singapore.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]: *Saya berganjak sedikitlah. I just want to put on record on the matter that was raised by MP Subang tadi yang telah dipastikan tadi bahawa kementerian MITI tidak tahu menahu langsung tentang perkara ini. Saya tahu walaupun new invention, new investment we got to go through MITI, by right. New investment and new invention. Akan tetapi kenapa perkara ini tidak dimaklumkan kepada MITI?*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *Itu Yang Berhormat, saya tidak pun dapat memberikan jawapan because we also got to know through media as well apabila MED mengumumkan bahawa mereka akan melaksanakan inisiatif berkenaan dengan flying car. So, we were also caught by surprise when we find out.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Dato', for this particular invention, it will definitely require a lot of money for investment, for a start of that matter now, whether it comes from the government or it comes from somewhere else. I am sure now many ministries, all the ministries are involved especially MITI.*

Tuan Wong Chen: *Yang Berhormat I have a question to ask you. Now I am not sure whether the NAP is out already but it is supposed will come out within the second quarter and we are coming to the end of the second quarter, right? Now can you first tell us when is it coming out in your best estimation and when it comes out it would have the segment on the flying car, right? So, can you tell us what is the expected content in there if it would be specs and if a company comes in to invest on the flying car project what kind of tax break are you giving it, so and so forth. I mean just you know if possible, some general indication. Now we don't want to jump the gun but by the time this PAC report comes out the NAP should be out ready in my calculation.*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *Ya, Iskandar.*

Encik Wan Ahmad Iskandar bin Wan Adnan: *I think the NAP right now is in the final stage. We have to get clearance from our stakeholder, minister as well as the Cabinet and go to certain committees, which we are not done yet. So, I am not sure about second quarter but most probably in this year because we already have some sort of the draft.*

But in terms of we talk what it has been spelled out in the flying vehicle, it is about actually to facilitate development of standard and regulations of framework of new technologies. So, right now we don't have that actually to what kind of laws or standards required to actually enable flying vehicle in Malaysia for example. We need to have that— develop it, then only we can consider those things that are being developed in Malaysia. So those are the measures that we are putting in place.

Secondly, in terms of on what we call incentive, tax break or incentive, so far it is all customised and there is no— the details of the finals— what kind of incentive for flying car— it is not being discussed yet. It is not finalised because it is not like a traditional vehicle and these are the things that we have not finalised yet but we have put in place— measure— to actually discuss for example, the regulations. We need to start discuss on the regulations for new technologies. So that's why the NAP there— it is actually to prepare for new technologies, uptake of the new technologies in the country including flying vehicle, drone or autonomous vehicle to be in the country rather than actually having developing a specific project for the flying vehicle.

Tuan Wong Chen: *So, if I can summarise you were saying that the NAP makes a mention of the flying car. Some motherhood statement on standards and measurement or whatever, but there is nothing specific yet on tax or incentive, nothing. So, it is not an important component or a well develop component of the NAP, will that be a correct statement?*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *I wouldn't say it is not important in a sense. I think what my colleague was mentioning just now, Iskandar was saying that there are current incentives administered by MIDA, what we call as a pioneer status, investment tax allowance. Even what we call as pre-package or customised incentive. So, this is where we feel that this kind of incentive at the moment, at present can cater to the current development in the automotive industry.*

Now having said that of course as we go along— so, the national automotive policy is also not meant to be very specific, very detail because as a broad policy framework, it is meant to be general as well, to allow us to come out with specific action plans later. Now just for example, when I was in MITI way back in 2006, this is my second call of duty actually. We at that time – people are talking about hybrid vehicles and Tan Sri Dato' Haji Muhyiddin back then was the Minister, I was in charge about this sector and I had a discussion with Toyota here in Malaysia. One of the things is that in my discussion with them was okay, what can Malaysia offer in order

for let's say for Toyota or Honda to setup their manufacturing plant in Malaysia to produce hybrid vehicles? Those people talking about hybrid vehicles then, the Toyota Prius.

Now one of the things that they mentioned was as a start because for them to have a manufacturing line, you need to have the skills and therefore for us to start, you need to have CBU coming in to create that– the awareness among the general public to create the volume and then we can talk about manufacturing. So, we suggested then to the Minister that perhaps MOF should consider exemption in import duty for CBU coming in from Japan for hybrid vehicle as well as 50 percent deduction for excise duties. Alhamdulillah that was actually taken on board by MOF. That is when we see that there is influx of hybrid vehicles coming into Malaysia.

So similarly, along this line as well. So, while we are talking about next generation vehicle says autonomous vehicle, even this flying vehicle, we also have to benchmark– what other countries are offering. So, for example, our nearest neighbour is Singapore, right? So, we also have to benchmark. As it is why my colleague is saying we are still studying because even Singapore has not firmed up yet what is the thing that they can offer.

■1110

So, we do not want to, so to speak, jump the gun first. So, kalau kita bagi dahulu nanti Singapura kata okey let's say Malaysia kata let's say Malaysia offers 50 percent reduction off excise duty. So, Singapore will offer more contohnya.

[Seorang ahli mencelah]

Ya, so these are the things in fact saya pun ada mencadangkan to my Minister Yang Berhormat Datuk Ignatius Dorell Leiking untuk pergi ke Singapura to witness for himself when they do the commercial test flight for the flying cars in October. So, we are also planning for our Minister to go there. We may extend to MED Minister as well to visit. Okay, thank you.

Tuan Wong Chen: Okay thank you for your explanation. I mean that's quite clear now but let me ask another direct question on the issue of this particular flying car by the company Aerodyne Group. Now, you say the Minister of the Ministry of Entrepreneur Development had not really communicated with you'll about anything on this issue, right? Has Aerodyne Group actually ever approached MITI to talk about you know because they said, the Minister said that they have a factory, they are already manufacturing something so on and so forth. Have they ever approached you for incentive as a pioneer status company, on record?

Encik Azhar bin Taib: Belum. Tidak ada. Belum lagi.

Tuan Pengerusi: Is Aerodyne under MITI, registered under MITI or MATRADE or ...

Encik Azhar bin Taib: Under MARii tidak ada.

Tuan Pengerusi: Under MARii tidak ada, memang tidak ada?

Encik Azhar bin Taib: *Because MARii banyak kepada ekosistem vendors suppliers.*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *If Aerodyne has a manufacturing plant then they would necessary have to obtain a manufacturing license from MIDA. But if let's say dia tidak ada manufacturing plant, then they won't need manufacturing license from MIDA.*

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah: *Your invention to you. They can't go in all alone. Hanya satu sahaja kita hendak tahulah. Kalau, if they are really serious on having this, sebelum itu adakah keperluan for this kereta terbang at this particular moment? Or it is just because Singapore is having it, we want to do it?*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *To be frank, actually we keep our options open. Even when we are thinking about for example the third national car sebagai contoh. We are looking at the possibility of not the internal combustion engine segment but rather the hybrid vehicle or even electric.*

Ini memandangkan bahawa *if you look at the market currently for internal combustion engine market, it's quite saturated, nombor satu.*

Keduanya berdasarkan kepada pengalaman saya semasa saya dipinjamkan ke Proton. *I was in Proton as well from 2009 to 2011. When I was in Proton, I was also put in charge of the Proton hybrid electric vehicle project. To produce one vehicle, in order for a company to break even, we need to, the company needs be able to sell at least 500,000 to one million units.*

That's why kalau you tengok kereta-kereta macam Toyota, Honda okay or the European car mix, every model is based on a common what we call as common power train. Power train ini maksudnya the chassis engine transmission sama. Cuma yang berubah is the top sahaja. So, kalau kita tengok contohnya kereta Jepun, kereta Toyota, you will see Toyota Vios, Toyota Camry and in between Altis lebih kurang sama. Right? It's just that they amend the top sahaja.

But the power train most in any cars, we talk about car making, the biggest ticket item, in terms of the cost, what we call as the BOM cost, bill of material, is your power train. Your chassis engine transmission. If we can control that, then you will be able to sell your car. So, therefore even when we talked about third national car for us, the suggestion is to look beyond the internal combustion engine, go on hybrid. Electric vehicle I think in terms of infrastructure in Malaysia there's still much for us to do because it's not that easy. We need to have the electric charging station dan sebagainya.

But this is what we are looking at. So, to answer Yang Berhormat question yes flying car is also something which we are looking at, but as I said, we also had to take into consideration of various other factors to make it viable. It is just another business actually, another business opportunity.

Tuan Pengerusi: Okey. Selepas ini nanti saya bagi kepada Yang Berhormat. Dalam masa perjumpaan kami dengan MED tempoh hari, KSU MED ada menyatakan bahawa mereka sedang *they were having or they are having meeting with the Malaysia Aerospace Industry Association. I mean this is what was quoted by her, I mean it was what mentioned by her and it was quoted here.*

Dalam waktu yang sama juga, beliau juga mengatakan bahawa *what they presented was a game changer to Majlis Pembangunan Negara that's the word the Majlis Pembangunan Negara. That's why* tadi saya tanya sama ada MITI ada juga di dalam majlis tersebut. Kalau ada, bermaksud sepatutnya MITI juga tahu mengenai perkara tersebut.

Oleh sebab kalau ada menjadi jawatankuasa atau sekiranya dibincangkan di dalam mesyuarat tersebut. Jadinya Dato', pada kami kalau sekiranya ia bagus untuk negara, kita tidak ada masalah. Cuma *the way it is done* dan saya hendak memberikan pandangan sebelum saya serahkan kepada Yang Berhormat untuk bertanyakan soalan. Saya rasa walaupun tadi Dato' ada nyatakan *they need a political will*, betul. *The ideas may come from politician* tetapi pelaksanaannya adalah pegawai-pegawai kerajaan.

Apabila pelaksanaannya ini, apabila ia satu idea yang baik daripada *Minister*, pegawai kerajaan harus *follow-up* dan melaksanakan *on your part* untuk pastikan kalau ia satu yang elok untuk negara, perlulah di *follow-up* dan pastikan ia dilaksanakan dengan terbaik. Jadinya Yang Berhormat, minta tolong *if you want to ask question please proceed.*

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus: Okey terima kasih *Chairman*. Kebetulan soalan saya hampir sama dengan soalan *Chairman* sebenarnya. Saya tak nak cakap pasal *content* projek ini tetapi saya hendak cakap *the system*. Okey, kita sebagai anggota PAC, kita faham penjawat-penjawat awam, pegawai tinggi kerajaan sukar untuk bagi komen terhadap menteri-menteri tertentu, kita faham.

Akan tetapi apabila projek ini mula disebut-sebut dan *you all* sendiri tahu ada signal daripada kementerian lain yang bukan bidang mereka cuba buat benda yang melibatkan bidang yang anda sedang jaga. Apakah anda tidak boleh memberi signal kepada KSU kementerian tersebut ataupun yang *se-level* dengan anda supaya membetulkan keadaan ataupun anda membuat notis kepada KSN sendiri, beritahu bahawa pegawai di kementerian ini telah masuk campur urusan yang telah ditugaskan kepada anda.

Ya, anda mungkin rasa tidak selesa untuk beri komen kepada Menteri, saya faham, kami faham. Akan tetapi kepada rakan sejawat, apakah ia tidak boleh dilakukan setangkas dan sepentas yang sewajarnya. Terima kasih.

Dato' Sri Norazman bin Ayob: Terima kasih Yang Berhormat dan juga Yang Berhormat Tuan Pengerusi. Mungkin saya akan memberikan pandangan ataupun maklum balas terhadap apa yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Tuan Pengerusi terlebih dahulu. Berkenaan dengan Majlis Pembangunan Negara ia dipengerusikan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan timbalannya saya rasa adalah Timbalan Perdana Menteri. Sekretariatnya adalah ICU dan saya telah menghadiri mesyuarat yang pertama, *we call it as a preparatory meeting before the first Majlis Pembangunan Negara bersidang.*

Dalam mesyuarat itu saya difahamkan bahawa ahli-ahli tetap adalah *MOF Minister, MEA Minister* dan juga *MED Minister. MITI Minister is not made as a member.* So, saya telah memberikan cadangan kepada pihak ICU sebagai sekretariat masa itu supaya Menteri MITI turut dijadikan ahli tetap *because we...*

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus: *Sorry, you pergi— invited by ICU?*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: ICU sebab masa itu sebagai pengenalan kepada Majlis Pembangunan Negara *because* saya difahamkan bahawa Majlis Pembangunan Negara ini adalah untuk *replace The Economic Council Meeting, EC by the previous government.* So, dalam *preparatory meeting* ini, ICU memaklumkan kepada wakil-wakil kementerian yang ada, mengenai *terms of reference of this* Majlis Pembangunan Negara dan beberapa kertas yang akan dibentangkan dan dibincangkan dalam Mesyuarat Pertama Majlis Pembangunan Negara.

■1120

Jadi dalam mesyuarat itu, saya telah mengemukakan pandangan saya bahawa sekiranya Majlis Pembangunan Negara juga akan membincangkan perkara-perkara mengenai pembangunan industri, perdagangan antarabangsa dan sebagainya, elok Menteri MITI dijadikan ahli tetap *because at that time*, dia punya *arrangement is for meeting ini to be invited on ad hoc basis.* Jadi, kami memikirkan bahawa mungkin kalau demikian, *sometimes MITI might be overlooked in some of the papers* jika tidak dijadikan sebagai ahli tetap.

So berkenaan dengan apa yang dimaklumkan oleh Tuan Pengerusi tadi berkenaan dengan *aerospace*, di MITI kami juga mempunyai satu pejabat dinamakan NAICO (*National Aerospace Industry Coordinating Office*). So, to us, that is the national focal point for aerospace. Jadi dalam hal ini, bila seperti yang dimaklumkan oleh Tuan Pengerusi bahawa KSU MED memaklumkan *they are also approaching the aerospace punya companies, sometimes we wouldn't know because they— I mean if their mission is to go on their own to approach these companies, we wouldn't know until and unless the companies comeback to MITI and say okay, we would like to apply for incentive through MIDA* dan sebagainya, *and then only we would know you have been talking to so and so.*

So, this is where we also feel that the coordination needs to be— Menjawab kepada cadangan oleh ataupun pertanyaan Yang Berhormat dari Hulu Langat, memang *at our level*, di peringkat pegawai sama ada pegawai kanan atau pegawai pertengahan, memang kami sentiasa bertukar-tukar pandangan dan memberikan cadangan. Contohnya KSU kami sebelum ini ada juga menyatakan kepada pihak MED bahawa *why don't we work together, alright. If you have certain ideas, you feel that the country needs it badly, then let's discuss because we are open. We are open on this kind of matters* orang kata.

Datuk Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus: *Is it verbally, not...*

Dato' Sri Norazman bin Ayob: *Verbally, not written. [Ketawa] So, because of sensitivity seperti Yang Berhormat maklumkan tadi because you know. As civil servants, we are some— caught in between that sense. So, we are just orang kata... [Ketawa] So, we try to give our views to our counterpart colleagues because I think perhaps— My personal opinion is might be sometimes their hands might be tied as well in that sense. Mungkin dia punya the higher management may have different ideas atau apa. So that is all that we can do* orang kata.

Tuan Wong Chen: *I think on the investment matter, MITI must really— I mean you guys are the most experienced people taking— this kind of investment issue, right? One of the big issues raised by the Minister when he testified here was the issue about doing their due diligence audit on Aerodyne itself. Apparently, they have not done intellectual property review of any intellectual property rights that they have. They don't know what is their financial position is, you know and yet they are being promoted as the next big thing. So, can I suggest that perhaps you can have a word with your counterpart DG on the other side and say please you know, just for the sake of on the right side so to say. We do not— We make sure that this guy is actually legitimate.*

Tuan Pengerusi: Ada apa-apa soalan? *Do you want to ask any questions?* Ada apa-apa lagi soalan yang kita hendak tanya? Okey. Kita mengambil respons yang dibuat oleh Yang Berbahagia Dato' TKSU tadi dan kita akan berbincang bagi pihak kita untuk memberikan cadangan dalam laporan PAC nanti ke Parlimen. Akan tetapi sebelum itu, *please talk to your counterpart because I think it is very important. The most experienced one is you.* Semuanya ada di situ. *Even the aerospace industry is under you. The kereta is under you. So, why—* Tidak apalah. *I would suggest that talk to—* minta Yang Berbahagia Dato' Lokman *talk to* Yang Berbahagia Datuk Wan Suraya. *Just give her a call and probably do a simple administrative meeting* untuk membincangkan mengenai perkara ini *because if* perkara ini diteruskan, ia adalah besar untuk negara kita. Kita tidak mahu disebabkan tidak ada perbincangan secara *detail* di

peringkat kementerian, ia akan *affect* kepada *safety* rakyat dan pelbagai lagi yang lain. Kalau kita tidak ada apa-apa lagi soalan...

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Hendak tambah sedikit sahaja Tuan Pengerusi kalau boleh ya.

Tuan Pengerusi: *Okay, please.*

Puan Nurul Izzah binti Anwar: Ini kerana kita diberikan pembentangan oleh Menteri ketika itu tentang justifikasi pemilihan Aerodyne dan saya rasa elok saya menyatakan di sini, di hadapan MITI yang merancang dasar dan polisi di bawah *National Automotive Policy* (NAP), disebut bahawa mereka *is ranked fifth in the world*, ranking lima di dunia. Ini daripada *PowerPoint MED*. Beroperasi di 24 buah negara, mampu membangunkan sendiri *artificial intelligence* yang digunakan dalam perkhidmatan *drone* dan berpusat di Petaling Jaya dan mempunyai kemudahan dan peralatan terkini.

Kedua, disebut tentang tempoh pelaksanaan projek. Pada September 2019, mereka merancang pelancaran dan demonstrasi kenderaan *air mobility* tanpa penumpang di Cyberview, Cyberjaya. Pada Disember 2019, pelancaran dan demonstrasi kenderaan *air mobility* bersama dua penumpang di Cyberview, Cyberjaya. Saya sebut... *[Disampuk] Sorry*. Saya sebut kerana ini dokumen rasmi yang dibentangkan kepada PAC. Jadi, tajuknya pada saya memberikan gambaran kredibiliti syarikat ini sangat tersohor. Ia membolehkan syarikat meraih dana daripada pelaburan dan pelabur seluruh dunia. Kalau tidak berjaya, nama yang terpalit bukan sahaja MED, dia *of course us as the government*. Jadi, walaupun *to Datuk Wan Suraya's credit, she did mention*, dia sebut tentang undang-undang, regulasi yang harus diluluskan. Hanya saya hendak tekankan di peringkat kami, bila dibentangkan dengan *timeline* yang jelas, *say for the Gantt chart*, saya harus tekankan *you know, of course we will make our recommendations, but this is also important for MITI to be aware*. Kita juga telah menyatakan kepada Menteri, *please inform the Cabinet, inform your colleagues. This is what we got, official documentation* yang diserahkan kepada PAC. Terima kasih.

[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri]

Tuan Pengerusi: Okey, tidak apalah. Itu untuk makluman. *Okay, thank you very much Yang Berbahagia Dato' Sri and team*. Nanti laporan dan cadangan akan diberikan kemudian. Terima kasih. *Good luck*.

[Mesyuarat ditangguhkan pada pukul 11.27 pagi]